

8286

III

Pawlicki III R.

Philosophia Thomistica

secunda

P. Antoni Goudin.

1. Logica minor

1800

1801

1802

1803

2
Omnis humana cognitio tribus mentis operationibus omnino continetur: apprehensione, iudicio, discursu.

Apprehensio est actus mentis quo res percipiuntur, nihil de illis affirmando aut negando, sed eas propriis ideis exprimendo, quae termini dicuntur.

Iudicium est actus mentis quo unum de alio affirmatur aut negatur, quae affirmatio aut negatio propositione exprimitur.

Discursus est actus mentis, quo ex uno iudicio aliud cum eo connexum dicitur, quae illatio argumentatio vocatur.

Methodus mixta quaedam est mentis operatio ex apprehensione et iudicio.

I. De apprehensione et terminis

A. De terminis 1. Quid sit terminus?

Terminus est signum rei, simpliciter apprehensione perceptae.

Signum: quod potentiae cognoscitivae aliud a se repraesentat.

Haec repraesentatio vel fit per modum similitudinis (ut imago) vel per modum indicationis, in quantum ex uno cognito, licet dissimili, insinuat in alterius

cognitionem, propter utriusque connexionem (ut
ex fumo cognoscimus ignem). Hinc duplex signum
formale et instrumentale

Signum formale est ipsa rei similitudo
(in quibus res percipitur)

Signum instrumentale: id quod praeter
speciem quam ingerit sensibus, aliquid aliud
facit in cognitionem venire (ex quibus res
percipitur)

Signum instrumentale est aut naturale
aut arbitrarium.

Signum instrumentale naturale: quod aliud
a se repraesentat ex naturali connexionem.

Signum instrumentale arbitrarium: quod
aliud a se repraesentat ex usu et instituto
hominum cum eo conexum.

Terminus est mentalis, vocalis, scriptus

Terminus mentalis est signum formale
rei mente perceptae. Dicitur etiam: species
intelligibilis, idea, ratio rerum, notio, conceptus,
notitia; diversus est a phantasmatibus, deo
dicitur "mente perceptae"

Quomodo mens humana res percipit?

Objecta externa primum sensus externos percellunt, haec impressio a sensu externo ad phantasiam progrediens in ea rerum simularum perfectiora existat (phantasmata), quae in ea collecta diu manent, etiam remotis objectis et cessante sensus externi functione; horum ope res sensu perceptas, licet absentes, nobis representamus, sonos, odores, figuras, colores, lineamenta eaque quasi coram posita imaginatione percipimus. Mens illis motibus imaginationis provocata ob eius cum corpore unionem, rebus imaginatione representatis attendit; atque eas suo modo percipit per similitudines longe nobiliores, quas ex illis simulacris elicit, iuxta Peripatheticos; vel quibus ab initio sibi infusis attendere incipit, ut censent Platonici. Verum quia mens altiore latioreque, quam sensus, luce pollet, in ipsis sensibilibus imaginatione perceptis, longe plura quam illa percipit eaque propriis notitiis distinguit.

Terminus vocalis: vox ad placitum significativa termini mentalis

Terminus scriptus: signum termini vocalis scriptura excavatum.

2. De divisione terminorum.

Ex parte rei significantis dividuntur termini in
1° mentales, vocales, scripti;
2°, complexi, incomplexi.

Terminus complexus duo una voce comprehendit, ex. gr. poeta hominem et artem poeticam;
terminus incomplexus unum quid exprimit (albedo).

Ex parte rei significatae dividuntur termini in

1° positivi et negativi (caecitas, nihil)

Quidam termini sunt positivi voce, negativi sensu, et contra.

2° termini primae intentionis et secundae intentionis.

Terminus primae intentionis significat rem secundum statum, quem habet in se ipsa: homo, leo.

Terminus secundae intentionis significat rem secundum statum ei ab intellectu attributum: genus, species. Dicitur etiam terminus secundae considerationis

3° termini singulares et communes.

Terminus singularis de uno tantum dicitur, communis plura significat: populus, animal.

Terminus communis est vel collectivus qui plura conjunctim solum significat, ut civitas; vel distributivus qui ita plura significat, ut de singulis dici possit.

Terminus communis distributivus potest esse:

univocus, in pluribus rationem simpliciter
unam significans, ut homo;

aequivocus, in pluribus rationes omnino
diversas significans, ut canis;

analogus, qui rationes significat sim-
plicitate diversas, proportionem tamen
quandam similes

III Ex par modo significandi dividuntur
termini in

categorematicos qui per se aliquid signi-
ficant; syncategorematicos qui per se nihil,
tantum alteri juncti aliquid significant, ut
omnis, nullus; mixti qui utrumque signi-
ficandi modum continent, ut nemo, nihil.

Terminus categorematicus potest esse
abstractus qui formam ab omni subiecto
praecisam significat;
concretus qui formam cum subiecto sig.

Terminus concretus potest esse
absolutus s. substantivus qui rem signi-
ficat ut per se stantem;
adjectivus s. connotativus qui rem signi-
ficat ut alteri adjectitiam.

IV Ex comparatione ad alios dividuntur
termini in

1° praedicatum, qui de alio dicitur
subiectum de quo alius terminus dicitur.

2° antecedentem ex quo alius sequitur;
consequentem qui ex alio sequitur;
reciprocos qui se mutuo inferunt (homo
- rationalis)

3° transcendentalem cuius significatum
intime includitur in omnibus differentiis
significatorum aliorum terminorum:
ens, res, aliquid, unum, verum, bonum.
categoricam qui significat aliquod
genus rei aliis generibus non permix-
tum: homo, lapis.

quas in propositione suscipiunt

9. De proprietatibus terminorum

1° suppositio: positio termini pro aliquo,
de quo verificatur. Potest esse

a) materialis: positio termini loco
sui ipsius. Ex. Homo est vox; amo
est verbum.

b) formalis: positio termini loco
sui significati. Ex. Homo est discursi-
vus.

b) simplex: positio termini loco sui
immediate significati (Homo est species)
realis (personalis, absoluta): po-
sitio termini loco significati tam
mediati quam immediati (Homo est vivax)

c) collectiva: positio termini pro
significatis conjunctim sumptis;

distributivas: positio termini communis
pro omnibus et singulis significatis,
quae denus erit aut

completa si descendit ad sin-
gula individua (pro singulis
generum), aut

incompleta, si terminus genericus
sumitur pro singulis speciebus
sub genere contentis, at non
pro singulis earum individuis
(pro generibus singulorum).

Ex. Omne animal fuit in arca
Noe - compl. autem ex: ani-
mal ē sensitivum.

disiunctiva ~~disiunctiva~~: positio termini
communis pro aliquib9 tantis
significatis. Ex: aliquis homo
ē albg - quae erit aut

confusa: acceptio termini pro
significato, quod determinari
nequit

determinata: acceptio termini
pro aliquib9 determinatis si-
gnificatis.

1.º Ampliatio: extensio termini a minore
ad maiorem significationem. Ex. Iusti in
perpetuum vivunt.

2.º Restrictio: coarctatio termini a maiori
ad minorem significationē. Ex. Princeps
cōdulo ē crudelis.

3.º Alienatio: translatio termini a propria
ad alienā significationē propter alterius
termini additionē. Ex. Christus ē Sol
iustitiae.

4.º Appellatio: applicatio unig termini
supra aliū. Est autē vel

formalis, quando praedicatu cadit
supra formale subiecti: Medic9 sanat -

Formale significatum subjecti: ipsa forma per terminum significata, materiale uero ē subjectu habens tale formā. In homine humanitas ē eij formale, ipsa autē persona eij materiale.

vel—
materialis quando praedicatu cadit supra materiale subjecti: Medius cantat.

4. De universalitate terminorum

Terminus universalis est, qui de pluribus univocē ac distributive dicitur. Si opponitur singularis qui de uno tantum dicitur; particularis: ipse universalis signo particulari ad aliquam suae significationis partē restrictus. Ex. Aliquis homo.

Terminus qui de pluribus dicitur, vel ipsa rei essentia significat, vel aliquid eij attributum. Si essentia significat, vel tota comprehendit (= species) ut homo significat quicquid ad naturā eij pertinet; vel solū id exprimit, in quo convenit cum aliis naturis (= genus), ut animal solū id exprimit, quod commune ē homini ē bruto; vel exprimit id solū, quo differt ab aliis naturis (= differentia), ut rationalis exprimit id solū, quo differt homo a bruto. Si terminus attributum essentiae exprimat, vel illud necessariō essentiae convenit, ita ut ab ea disjungi nequeat (= proprium), ut visibile exprimit aliquid naturae hominis necessariō consequens; vel ē attributum essentiae nō consequens, sed ei rariū adiunctū ē ab ea separabile (= accidens), ut obtus ita homini attribuitur, ut ab eo tamen disjungi poterit. —

Quinque sunt modi terminorū universalium:

1. Genus: terminus universalis qui de pluribus specie differentibus praedicatur in quid incomplete. Ex. animal.
2. Species: term. univ. qui de pluribus numero differentibus praedicatur in quid complete. Ex. homo.
3. Differentia: term. univ. qui de pluribus praedicatur in quale quid. Ex. rationale.
4. Proprium: term. univ. qui de pluribus praedicatur in quale necessariō. Ex. visibile.
5. Accidens: term. univ. qui de pluribus praedicatur in quale contingenter. Ex. niger, albus.

Nota: praedicari in quid: praedicari per modū termini substantivi; homo ē animal;
praedicari in quale: praedicari per modū adjectivi; homo ē obtus;
praedicari in quale quid: praedicari per modū adjectivi, sed aliquid tamen designantis, quod ad substantiā rei pertinet; homo ē rationalis.

5. De terminis praedicamentalibus

1. Praedicamenta s. Categoriae sunt quidam termini generici, sub quibus distincte omnes res species coordinari possunt.

Praedicamentum: series specierum sub uno supremo genere coordinatarum. Describuntur:

a) substantia: ens per se subsistens

b) quantitas: accidens extensivum rei in partes, est

permanens, cuius partes sunt simul,
ex. quantitas terrae;

successiva, cuius partes continua
successione fluunt, ut quantitas
temporis;

continua est vel

continua, cuius partes connexae
moto efficiuntur; vel

discreta, cuius partes non
uniuntur haec dicitur
etiam numero)

c) relatio: accidens, cuius totum esse
est ad aliud se habere. Ex. gr. paternitas nihil aliud est, quam respectus
patris ad filium.

relatio unius puncti ad aliud abstracte est motus, physice
est virtus s. qualitas.

d) qualitas: accidens dispositionum rei
in se ipsa, ut sanitas disponit homi-
nem ad bene se habendum. Distinguantur
quatuor species:

habitus est dispositio determinans
substantiam, ut bene aut male se
habeat. Ex. sanitas, error

potentia est impotentia - determinans
ad operandum fortiter aut languide.
Ex. visus in iuvene est sene.

passio est patibilis qualitas: deter-
minans substantiam secundum muta-
tionem sensibilem. Ex. calor, frigus.

forma & figura determinant partes
quantitatis ad certu. modu. Ex. rotu-
ondas, quadratas.

e) actio : accidens, quo causa constituitur
actu causans. Ex. urere, secare.

immanens quae nihil extra suu. prin-
cipiu. producit. Ex. intelligere, videre;

transiens quae aliquid ad extra ponit,
Ex. urere.

f) passio, accidens, quo subiectu consti-
tuitur aliquid a causa recipiens. Ex. mori.

g) ubi, accidens rei ex eo, quod sit in
loco. Ex. esse Romae.

h) quando, accidens rei ex eo, quod sit
in certo tempore. Ex. esse in hoc anno.

i) status, accidens rei ex sola particu-
laris dispositione. Ex. ridere, stare.

k) habitus, accidens rei ex dispositione
composita a principis aut principis.
Ex. esse togatu.

Postpraedicamenta vocantur quinque modi, qui
considerantur in rebus sub praedicamento positis
atque invicem comparatis

a) oppositio : repugnantia rei cum
alia. Sit :

contraria : repugnantia duar. rer.
quae cu. sint sub eode. genere, ab
eod. subiecto se invicem repellunt. Ex.
calor & frigus.

relativa : repugnantia ex mutuo
respectu proveniens. Repugnat ut
qui ut u. pater & filius.

privativa : repugnantia inter
forma & privatione, ut inter uirum
& caecitate.

contradictoria repugnantia inter
ens et non ens, et inter hominem &
non hominem.

b) prioritas quæ aliquid aliud præcedit.

Est

durationis ut inter presentate e
severitate;

consequentiæ cū unū inferat aliud
propterea illud supponit, ut homo
animal;

ordinis cū unū aliud præcedere
exigit, ut verba sit dispositio - ut
logica ceteras scientias;

dignitatis cū unū alio dignius
ē, ut rex subditis;

naturæ cū unū naturaliter pendet
a alio, ut radius a sole, unde
res natura prior ē radio, licet
simul existant.

c) simultas opponitur prioritati, id est tot
modis ē, quot prioritas.

d) motus transitus ab uno statu ad aliū

Sex genera:

generatio, transitus a non esse ad esse
substantialē;

corruptio, tr. ab esse ad non esse;

augmentatio, tr. a minori ad maiori
quantitate;

diminutio, tr. a maiori ad minori
quantitate;

alteratio, tr. ab una ad alia qua-
ritate;

latio, tr. ab uno ad aliū locū.

e) modi habendi quinque sunt:

per inhaerentiam: ut homo habet ardentia.

per modū continentis, ut solū habet
vinū.

per possessionē: ut homo habet agrū;

per relationē: ut pater habet filiū;

per iunctā positionē: ut homo habet
vestem.

De nota terminorum perceptione

1. De defectibus qui vitiant terminorum perceptionem an de eorum mentalibus.

Imperfecta terminorum perceptio debet esse integra, clara, distincta. Hinc tres defectus:

a) diminutio perceptionis, cum mens solius terminus attendit, at res eo designata uix animadvertit, uel cum in terminis res multis obiectis constante significante, mens nostra ubi aliquam percepit, ea contenta, res se habere opposita confidit.

b) obscuritas accidit uel ex parte termini cuius obscura significatio est (Testullianus De esse uerborum asserit), uel ex parte rei significatae, cuius natura nos latet, licet persequi uel, seu tali termino designari.

c) confusio cum uel uerba uel idea confuse continuatur, plura, ueluti implicata.

Defectus diminutionis perceptionis notetur attentio, obscuritati notetur definitio, confusio diuicatio, cuius quatuor genera abstractio est, quae una ratione ab aliis reuocatur, ut attentius ea mens intueatur.

2. De notis uerborum, uel terminorum mentalibus.

Terminorum notae sunt, quae sunt in mente.

Notae uerborum sunt, quae sunt in mente.

1° non omnes ex quibus puenit ad ueritas acquiruntur, sed sunt logica modus ueritatis distinctus, quia puenit ad alias ueritas; ite etiam methodus, quia designat res, ut facilius uiri possint.

2° non omnes ueritas pro eo, quod ueritas est, et distincta ueritas generat: hoc sensus demonstratio sola est modus ueritatis, quia ueritas proprie est cognitio per demonstrationem acquiruntur.

3° multa ueritas uia distinctus est, quae per se est distinctus terminis exprimit.

Modus sciendi sic sumptus = oratio ignoti manifestatiua.
Oratio = brevis sermo duobus aut pluribus terminis comprehensus. Ignoti manifestatiua = in qua aliquid ignotum iis terminis explicatur, ut jam mensura intra illud claris possit peripere. Hujus tres sunt species: definitio, descriptio, argumentatio.

Definitio nominis.

Definitio nominis: oratio explicans proprium nominis significatum.

"Significatio nominis accipienda est ab eo, quod communiter intendunt homines." Thom.

Definitio rei: oratio explicans naturam rei per terminum designatum. Est

Natura rei constituitur per genus et differentiam.

essentialis: quae rem explicat per primum ejus naturam constituentia;

descriptiva quae rem explicat per quodam aspectum.

Generatilis est

physica quae rem explicat per partes physicas, scilicet materiam et formam. Ex. homo compositus ex corpore et anima rationali;

metaphysica quae rem explicat per partes metaphysicas, genus, differentiam, etc. Ex. homo est animal rationale.

Partes metaphysicae non se differunt, ut anima et corpus, sed ab aliis mentalibus abstractionibus. Hinc, qui distinctionis modus metaphysice est logicus proprius est.

Propria est

propria, quae rem explicat per suas proprietates. Ex. homo est animal passibile, sentientia, etc.

accidentalis, quae rem explicat per ueniam accidentia

causalis quae rem explicat per causas extrinsecas, scilicet finalem, exemplarem, effectivam. Homo est animal ad imaginem Dei factum, propter beatitudinem.

Regulae Definitionum:

- 1° ut sit clarior definitio;
- 2° ne sit superflua aut diminuta;
- 3° ut constet genere et differentia;
- 4° ut conuertatur cum definito, s. ut de definitione. Sic posuit, quidquid de re definita dicitur, et e contra.

2. De diuisione.

Diuisio est oratio explicans rem per partes. Erunt actualis quae totum diuidit in partes, ex quibus actu constat, sive illae partes sunt physicae s. metaphysicae s. integrantes.

potentialis quae distribuit totum potentiale in partes, quas sub se continet s. quae diuidit uniuersale in sua particularia, est

uniuersa quando totum potentiale eodem modo conuenit suis inferioribus. Ex:

animal: terrestre, aquatile, amphibium.

analogae quando totum potentiale non conuenit eodem modo suis inferioribus sed solum per quandam proportionem. Ex.

caput: hominis, montis, libri.

accidentalis quae vel subiectum diuidit in sua accidentia vel accidens in sua subiecta vel accidens in accidentia. Ex: homo: albus, uirgo; album: nix, papyrus, latus; album: amarum, dulce.

Regulae diuisionis:

1° ut diuisum sit magis qualibet parte diuisi. (Ex. mal. diu. animal: rationale et sensitivum)

2° ut totum diuisum adequetur membris diuisantibus simul sumptis et membris diuisantibus toti. (Ex. mal. diu. terra diuisa in Europa, Asia, Africa)

3° ut membra diuisantia se aliquo modo excludant (Ex. Tempus diu. in Europa, Asia, etc.)

4° ut sit breuis, quantum accipi potest.

4. De abstractione.

Abstractio ē distincta consideratio partis auulsa a toto suo. Est triplex:

formae a subiecto s. materia.

notionis universalis a particulari

attributi ab attributo, cui in subiecto iunctu
ē. Theologus distinguit in Deo: bonitate,
simplicitate, unitate, infinitate, etc. hinc
solet praecisio, atq. duplex:

objectiva, in rationes mente
perceptas ita distinctas sunt, ut
una alia in suo conceptu non
includat;

formalis, in una ratio alia
in suo conceptu includit. Sic
bonitas divina includit im-
mensitatem, simplicitatem etc.

Hae praecisiones alii solent per
modum includendi et includi,
per modum excludendi et implendi.

De iudicio & propositionibus.

Iudicium, plures ideas seorsum percipulas ac suis terminis expressas invicem comparat, atq; ut idem sit, una de illis affirmat; seu minus negat. Hinc iudicij mentis operatio iudicium dicitur, cujus objectum est propositio.

1. Quid sit propositio ubi se ratione,
nominibus & verbis.

Propositio: oratio enuntiativa unius, seu alius, brevis salte duobus terminis ac sequens illis in iudicio.

Subiecta: De quo utique enuntiatur, prout iudicij terminus quo, seu alio enuntiatur, copulatur, seu aliter comparatur.

2. De ratione propositionis in iudicio.

De ratione propositionis in iudicio se queritur.
Hae propositiones secundum se quodlibet enuntiant sunt:
materia, forma, quantitas, qualitas.

Ratione materiae, circa qua ut alius, propositio est:
necessaria, cujus praeiudicium ita conveniunt
subiecto, ut si convenire non posset. Ex. Omnes
c. auctores.

contingens, cujus praeiudicium ita conveniunt
subiecto, ut possit non convenire. Ex.
Sedra c. iudicium.

possibilis, cujus praeiudicium se convenire
subiecto, etiam non conveniunt. Ex. Omnes
gallinae sunt albae.

impossibilis, cujus praeiudicium subiecto m.
inquant. Ex. Justitia est iniquitas.

3. Ratione formae propositio est

affirmativa quae asserit unum de aliis;
negativa quae negat.

4. Ratione quantitatis propositio est

universalis cujus subiecta affertur
regno universali.

particularis cuius subiectum afficitur
signo particulari;
singularis cuius subiectum aut negatur
aut afficitur signo singulari;
indefinita cuius subiectum nullo afficitur
signo.

Notiones aliquae reijunctae propositio est

simplex (categorica) quae constat uno
praedicato, subiecto & copula

de primo adiacente si una uoce
continetur - curro.

de secundo adiacente si uerbi
includat praedicatum solum - illa
peruenit.

de tertio adiacente, si subiect.

praed. & copul. distinctis uerbis
expressantur. Sol. & curro.

composita (hypothetica) quae pluribus
simplicibus aliquae partem uerbis constat.
Est aut

conditionalis in simplicibus pro
positiones uniantur particulis;

causalis quae duas simplices
unit causali particula: quia, eo quod,
inquantum quae simplicibus
copiuntur particulis et;

disiunctiva quae simplices
unit particula uel, aut.

discretiva quae unit duas
simplices particula discretiva,
scilicet, tamen.

expressibiles sunt ut simplices iube
tur, quo modo praed. ut composita,
itaque ut composita explicatur, quae
constat ex respectu expressis. Et
distingui.

adversiva, si uerbi
adversus praedicatum totum, solum.
ex. illud; totum tamen uerba

exceptiva quae afficitur
negationis articulo propter
uicem

comparativa quae pertinet ad comparationem
tamen expressam vel implicitam affertur,
reduplicativa cuius subjecti particula reduplicante affertur, quatenus
in quaestione, ut, secundo quod.

absoluta simpliciter enuntiat praedicatum
de subjecto;

modalis exprimit modum, quo praedicatum
connectitur cu subjecto. Modi sunt qua-
tuor, ut supra dictum est: necessario, contingen-
ter, possibiliter, impossibiliter. Hi modi
exprimi possunt vel nomine et dicuntur
esse sensu compositi, coniungit enim subje-
ctum, ut patet, cu praedicato. Ex. possibile est
justum esse malum — vel adverbio et dicun-
tur esse sensu divisi. Ex. Factum est possi-
biliter iniustum.

De proprietatibus propositionis.

Oppositio : affirmatio est negatio eijusdem de eodem
subiecto esse:

contradictoria : repugnantia inter duas
propositiones, quarum una est universalis
et altera particularis, vel utraque singu-
laris; una affirmativa et altera negativa.

Regula pro contradictoriis : nunquam possunt
esse simul verae aut simul falsae.

contraria : repugnantia inter duas
propositiones universales, quarum una
affirmativa est altera negativa.

Regula pro contrariis : nunquam possunt
esse simul verae, bene tamen simul
falsae.

subcontraria : repugnantia inter duas
propositiones particulares, quarum
una affirmativa est altera negativa.

Regula : nunquam possunt esse simul
falsae, bene tamen simul verae.

Aequivalentia : eodem modo idem sensus duarum proposi-
tionum, ea aequivalentia signorum proveniens. Ex.
non omnis homo est justus = aliquis homo non est justus.

Sunt qualibet propositio habet aliquam sibi opposita, ita ē aequipollens; si enī addatur particula negatiua, propositio fit aequiualeus suae oppositae. Tres sunt regulae aequipollentiae:

1. Propositio contradictoria, si ei praeposatur negatio, redditur aequiualeus suae contradictoriae: non aliquis homo ē iustus = nullus homo ē iustus.
2. Propositio contraria si ei postponatur negatio, redditur aequiualeus suae contrariae: nullus homo non disputat = omnis homo disputat.
3. Propositio subalterna si ei praeposatur ē postponatur particula negatiua, aequiualebit alteri subalternae: non aliquis homo non disputat = omnis homo disputat.

Vers: mem:

proe contradic: post contra: proe postq/ subalter:

Conuerſio ē inuerſio propositionis, ita ut retenta ueritate, ex praedicato fiat subiectum et ex subiecto fiat praedicatum. Ex: aliquis homo = niger = aliquis niger ē homo. $\bar{p} \rightarrow q$ esse

Regulae: conu. stantur

simplex: mutatio praedicati in subiectum seruata eade quantitate, i.e. aut universalitate aut particularitate. Ex: aliquis homo ē iustus = aliquis iustus ē homo
per accidens: mutatio praedicati in subiectum uariata quantitate (ut ex universalis fiat propositio particularis): Ex: omnis homo ē animal - aliquod animal ē animal homo.

per contrapositionem: mutatio praedicati in subiectum, mutatis terminis finitis in infinitos. (Terminis infinitis, qui afficitur particula negatiua, ut non homo). Ex: Omnis homo ē animal = omne non animal ē non homo.

simpliciter prop. uniu. neg. ē partic. affir: nullus homo ē angelus = nullus angelus ē homo. aliquis homo ē iustus = aliquis iustus ē homo.

per uidentem: prop. uniu. aff. (univ. neg. $\bar{p} \rightarrow q$) omnis homo ē animal \neq aliquod animal ē homo. (nullus homo ē lapis = aliquis lapis non ē homo)

per contrapositionem: prop. partic. neg. (univ. aff. $\bar{p} \rightarrow q$) aliquis homo non ē iustus = aliquis non iustus ē homo

(omnis homo ē animal = omne non animal ē non homo)

Vers. mem:

4. De modo conditionis iudicandi.

Sex requiruntur in recta propositione iudicanda.

a. Cuius de propositione iudicanda est, ante omnia termini, quibus constat, attente considerandi, ut si obscuri et ambigui, definiendi; si confusi et variis partibus compositi, distinguendi.

b. Perceptis terminis, si in idea subiecti, cuius de eadem sententia pronuntiatur, de illo constantiter affirmanda est; si vero ei manifeste repugnet, constantiter neganda.

Connectio inter propositionis terminos omni in necessitate est, si praedicatum est

(de essentia subiecti (ut uult ovis) genus aut differentia aut modus incl. in genere vel differentia) sicut in idea hominis continetur necessitas animalitas, uita, corporeitas etc.)

Connectio uero sola necessitate non est, si

(de communi natura uersa est, ut praedicatum non est quidem de essentia subiecti, in naturali tamen egi con. tione connectitur (sic in propriis hominis esse perceptis continetur, ut sit mortalis, duobus oculis, mensura constet etc.)

Connectio demum necessitate sola ubi praedicatum est in subiecto ex naturali quavis propensione fieri uult praedicatum, quo tamen aliquando estia non est ordinata ueluti in se refert, ne omni materiam sit prius, naturae aut quaevis etc.

Primo tamen quodammodo certitudinem distinguantur: certitudinem in impossibile omnino est subiecta esse aut concepti in ueritate - quae certitudine praedita propositiones dicuntur prima principia.

physica est praedicata secundum naturam uersam non potest non conuenire aut repugnare subiecto

moralis uero non committere praedicatum conuenit subiecto, ac potest tamen aliquando non conuenire.

c. Si perceptis terminis, inter eos nexq aut pugna
evidenter nō percipitur, prohibendū ē censendūq; ob-
ver ea conexis aut repugnantiā solis aliorū in-
notentat quod tribus modis fieri pō :

ratione nō ex aliis pā notis deducitur per dis-
crimē ; aut

d. Annus propositio ex terminis nō occidit, si
monstratur quod alter ex aliis evidentibus notis,
quae quoq; certe o eundem judicant, q; vero
aut nō videtur utri usum. Ut si sequatur
sola ex contrariis q; quae sola probabilis
censetur.

experientia, in sensu testimonio confirmatur
unde

e. Quae sensib; secundū naturā recte dispositis,
clari, uniformiter ac distincte percipiuntur,
certo judicari debent.

autoritate, in aliis, qui se norunt et ve-
races sunt, affirmatur. hinc

f. Quod nobis constat testimonio aliorū, qui nec
falli pō nec fallere, magis certe judicari de-
bet, quā si nobis in se foret evidens : etiā
si nos omnia superet ; imo iis, quae nobis
nota sunt, videtur aduersari. Quod vero
constat testimonio eorū qui quidē falli pos-
sunt o fallere, attamen quā in eo facto
nec falli nec fallere aliunde certa ē, id
itidē certe judicari debet, sed juxta mensu-
rā hujus prioris certitudinis.

III. De discursu et argumentatione.

Terminatio mentis operatio est discursus, quo ex uno aut pluribus iudiciis, in notis, aliud ignotum cum eis connectitur inferimus. Pars illata consequens, ex qua haec inferitur, antecedens, oratio vero, in qua fit, argumentatio dicitur.

Quid ex quoque sit argumentatio in genere et quae eius regulae?

Argumentatio : oratio in qua unum ex aliis inferitur.

Distinguantur tres species :

exemplum : argumentatio in qua ex simili simile inferitur ; ut : nimis est ebrietas perire dementi bicraadra, ergo et te perirent, nulli indulgeas — quod argumenti genus praecipue valet in moralibus et apud plebem (Christus eo maxime utitur)

inductio : argumentatio, in qua ex particularibus sufficienter enumeratis univernale colligitur

sylogismus : argumentatio, in qua ex universali particulare in eo contentum inferitur. Notatur his propriis : quod dicitur de omni, dicitur de quolibet sub eo contento — et quod negatur de omni, negatur de quolibet sub eo contento

• enthymema : sylogismus altera praemissa minuto.

Sorites : sylogismus coarsualis, in quo ut ex pluribus propositionibus gradatim positis tenditur tandem ad conclusionem.

epichorema : sylogismus, in quo maior et minor alias per, autem, nec igitur, probantis continetur.

Dilemma : sylogismus in quo praemissae disjunctivae utraque pars subramitur, atque ad propositum concludendum adhibetur.

Regulae argumentationis tres sunt:

- 1° ex vero nullo modo sequitur falsum
- 2° ex falso aliquando sequitur id, quod aliunde
est verum.
- 3° antecedens debet esse notio consequens.

2. De Syllogismo.

Syllogismus est argumentatio in qua duo extremi termini propositionis affirmativae aut negativae comparantur cum uno tertio, ut inde concludatur eorum copulatio inter se, seu affirmativa et negativa.

Arist: oratio, in qua quibzda positis, necesse est aliquid sequi ex eo, quod haec sint posita. (Anal. I, 1)

Omni syllogismi certitudo continetur in duobus principiis: quae sunt idem eadem, sunt idem inter se - quorum est idem cum aliquo tertio, aliud vero non est idem, ea non sunt idem inter se.

In omni syllogismo sunt tantum tres termini

Minor extremus: subiectum propositionis illatae;

maior extremus: praedicatum ejusdem propositionis;

medius: tertius ille terminus.

maior: propositio in qua maior extremus comparatur cum medio;

minor: propositio in qua minor extremus comparatur cum medio;

conclusio: propositio in qua minor extremus comparatur cum maiore extremo.

De divisione syllogismi in genere

In syllogismo distinguuntur materia et forma.

Materia vel remota i.e. termini
vel proxima i.e. propositiones.

Forma: dispositio artificiosa terminorum et propositionum, quibus constat.

Dispositio terminorum: combinatio extremorum cum medio
= figura syllogismi

Dispositio propositionum: combinatio earum inter se secundum universalitatem et particularitatem, affirmationem aut negationem = modus syllogismi.

loci: quædam communia proprietas

Ratione materia est syllogismus

demonstrativus: constat propositionibus necessariis;

probabilis: constat propositionibus probabiliter veris; s. topicus (localis)

sophisticus: constat propositionibus apparenter veris, sed re ipsa falsis.

Ratione forma est syllogismus

informis: absque ulla certa dispositione terminorum est propositionum;

formatus: cuius termini est propositiones suo quæque ordine distincte collocantur.

Formatus est vel

compositus: qui pluribus constat propositionibus ut Sorites, Dilemma, Epichorema - ut qui tribus tantum, sed quæ major composita est et conclusionem totam continet - cuius sunt tria genera: conditionalis, disjunctiva, conjunctiva.

vel simples: constat tribus tantum simplicibus propositionibus

præterea directus: concludit servato naturali ordine terminorum conclusionis

indirectus: concludit propositionem veram sed inversam, mutato prædicato in subiectum

præterea in variis

modis est figuras.

3. De variis figuris et modis syllogismorum

Quatuor sunt posibles figure, et tres tantum utiles

Figura: ordinatio extremorum in medio, quod quatuor modi fieri possunt:

1° medium subiectum in maiori et prædicatum in minori

2° medium in utraque prædicatum

3° medium in utraque subiectum

4° medium prædicatum in maiori et subiectum in minori

que quarta figura omnis est violenta, et ut recta fiat,
debet reduci ad primam, unde est inutilis, licet probetur
Galenus de eorum Galenica orator. 62.

Quis homo est animal
omne animal est substantia, ergo
aliqua substantia est animal.

Tres figure continentur huiusmodi:

Sub. præd. prima: sed altera bis præd. Tertiæ bis
sub.

Modus syllogisticus est dispositio præmissarum inter
se secundum universalitatem et particularitatem, affir-
mationem et negationem. Porro sunt quatuor pro-
positionum: universalis affirmativa (A), univer-
salis negativa (E), particularis affirmativa (I),
particularis negativa (O). — unde sequitur,
sub qualibet figura XVI modos esse posibles.
At omnes hi modi non excludunt, pluresque prorsus
sunt inutiliter — statuendæ ergo sunt regulæ
et observantur utiles ab inutilibus.

1° Medium in aliqua præmissa debet supponere
distributionem, i.e. pro omnibus et singulis uno signi-
ficatio.

2° Vultus terminus in conclusionem distribuatur pro,
nisi distributus fuerit in præmissis

3° Ex præmissis particularibus nihil concluditur

4° Ex præmissis negativis nihil sequitur

5° Conclusio syllogismi semper sequitur
debiliorem partem i.e. negativam, si aliqua
præmissa fuerit negativa; particularis,
si aliqua fuerit particularis.

6° Termini syllogismi eodem sensu sumantur
in singulis propositionibus

4. De probatione & reductione syllogismorum.

Proprium est omnis syllogismi, ut probari possit eorum vis per principia, quibus nititur. Proprium vero est syllogismi imperfecti, ut ad perfectiorem reduci possit: ac utitur perfectionis, ut alii ad ipsam reduci possint; ac praeterea, ut uocant, ad impossibile.

Syllogismus probatur, in principia, quibus eorum bonitas nititur, proferuntur. Principium syllogismi affirmatiui duplex est:

Quae sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se; et quicquid dicitur universaliter de subiecto, dicitur de quolibet contento sub illo.

Principium syllogismi negatiui itidem duplex est:

Quae una est de alteri tertio, et aliud non est de eo, ea non sunt uno inter se; et quod negatur universaliter de subiecto, negatur de quolibet sub eo contento.

Reductio est duplex:

ostensiva: reuocatur syllogismi imperfecti ad perfectum

reprobativa: scilicet impossibile, in negata conclusionis assumitur contradictoria, ut contraria in una praemissa concludat perfecte contra-dictoria alteri praemissae.

5. De inuentione medii

6. De syllogismo sophistico

Sophisma est syllogismus captiosus. Huius sophisma despicit vel in forma vel in uerbis vel in rebus, unde triplex fallacia: formae, uerborum, rerum.

Fallacia uerborum dicitur quia ut despicit, abutitur uerbis, easque usurpat in sensu fallaci. Quinque modi:

aequivocationis de quibus utilitas in argumento uoce aequivoca

amphibologia, id est quibus utitur phrasibus ambiguis, ut antiqua uocabula

variatio sensus oppositi aut diuisi de quibus arguitur a sensu opposito ad diuisum, vel contra

Syllogismus imperfectus: qui aut indirecte concludit, ut in modis praeteritis, res praemissae figurae - uel si directe concludat, minus clare concludit, ut syllogismi omnes alias figurarum.

Syllogismus perfectus: qui directe et clare concludit, ita ut positis praemissis perspicue uideatur illatio; tales sunt totae in primis modis praemissae figurae.

fallacia accidentis dū quis utitur uoce ex accidentis
diuersitate sensu uariante (ouidit - ouidit)
fallacia dictionis dū ab uno genere ad aliud fit
transitio

Fallaciae rez : sunt haec :

accidentis s. praedicati, quando praedicatu uariatur
appositione

a simpliciter ad secundum quid e contra, dū quis
arguit ab eo, quod simpliciter uerum ē, ad se-
cundum quid

contradictionis quando inferitur contradictio
ubi nulla ē - Ex. Althusius ē albus secundum den-
tes, nō ē albus secundum alia membra, ergo ē albus
ē nō albus.

petitiuis principii, in quo quis aut arguendo
aut respondendo assumit conclusionem proban-
dam pro uero uel solutione;

consequentis, quando quis arguit conuersum
in his quae nō conuertuntur - Ex. si currit,
mouetur, ergo, si nō currit, nō mouetur

causae ut causae quando quis tribuit effectum
ei, a quo nō causatur

interrogationis dū quis de oppositis simul
interrogando, una pro utroque responsione
elicit. Ex. uirtus ē iniquitas, ēne bona uel
mala?

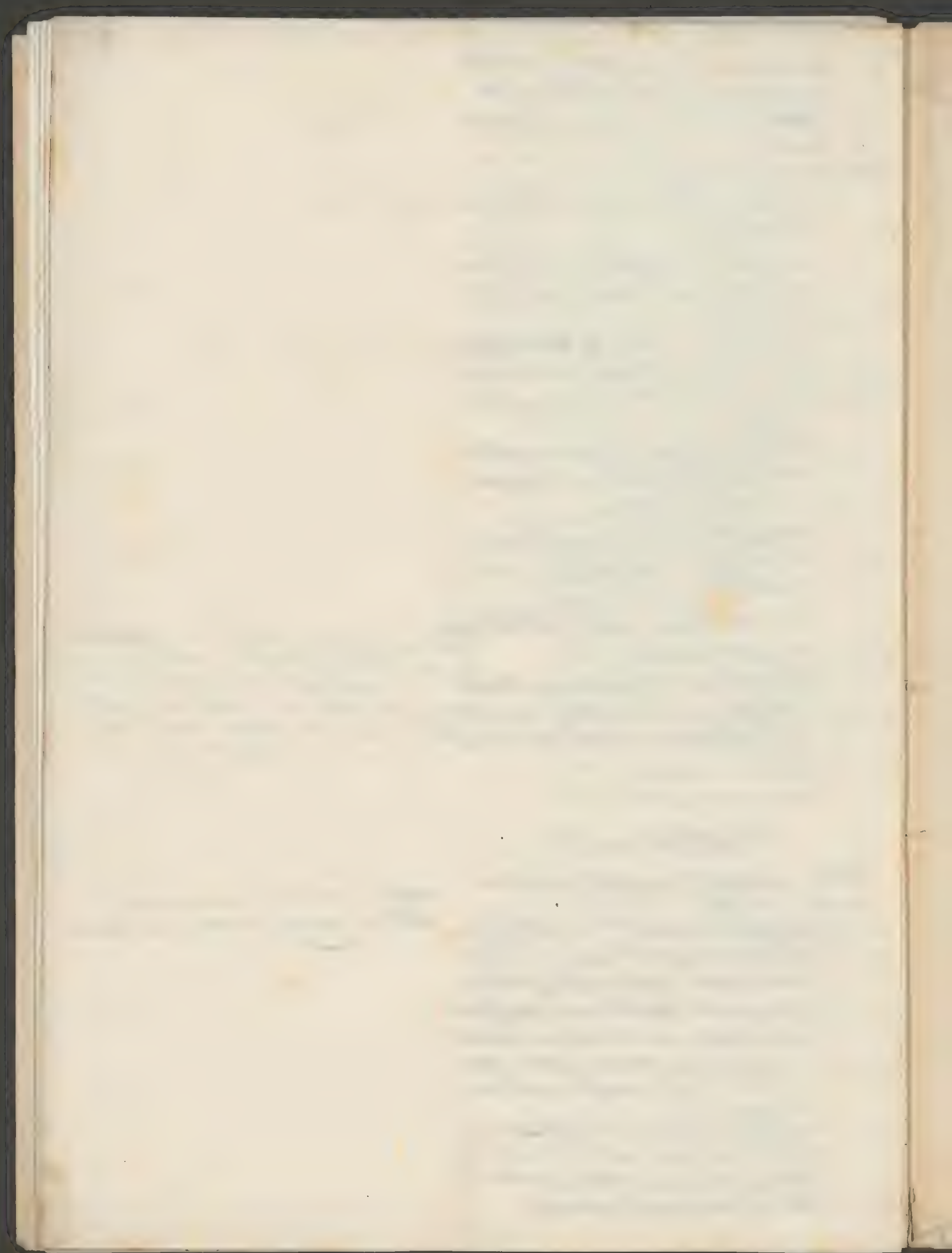
De methodo

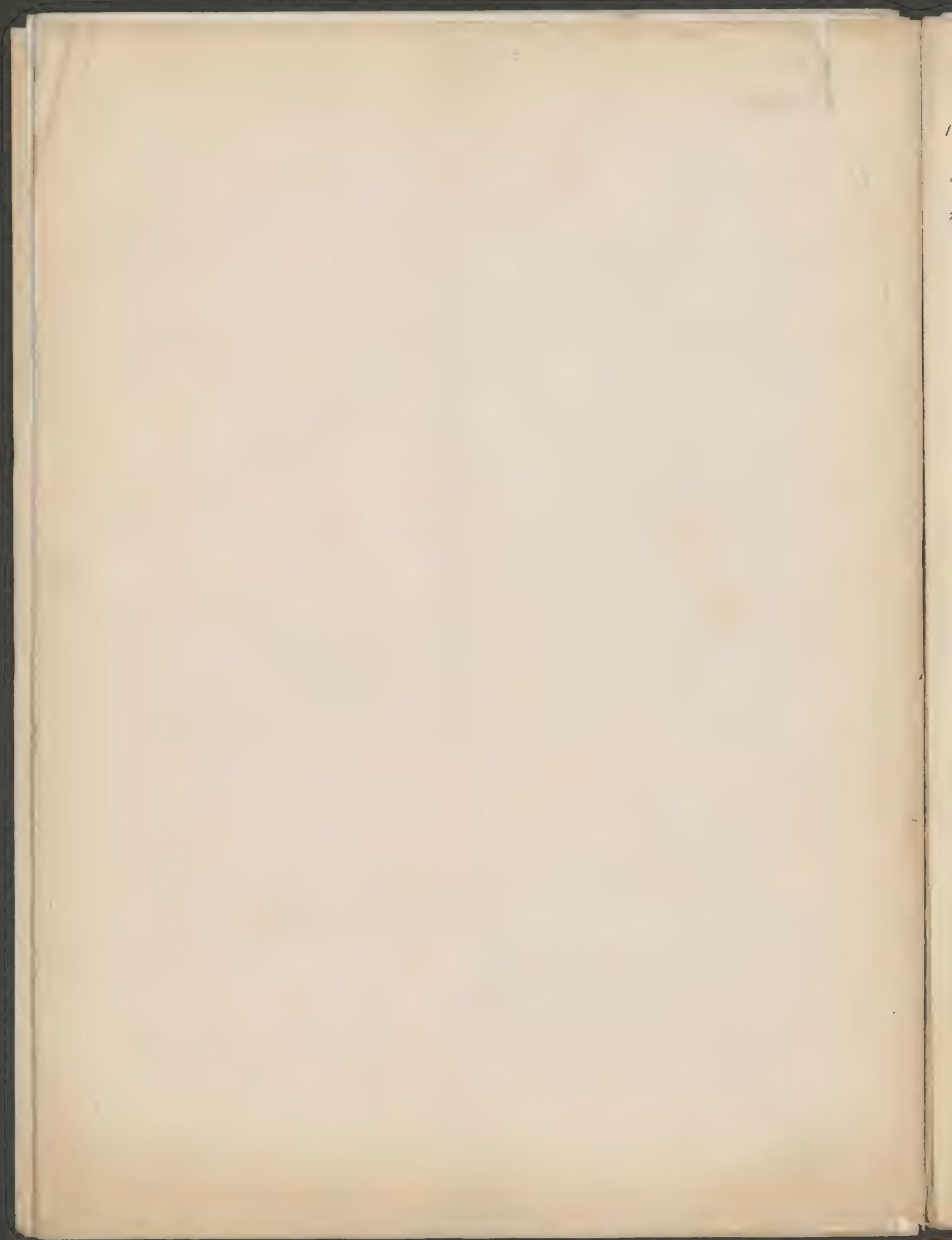
Methodus : modus ordinate procedendi in cognitione
uentatis, ē duplex :

analytica s. resolutiva (inuentio) : modus
ordinate procedendi ad inueniendam uentatem
dicitur analytica quia resoluit questiones ad
sua principia, effectus ad suas causas, opposita
ad suas partes, particularia ad universalia
nō expositio per principia innotuit, effectus
per causas, opposita per partes, particularia
per universalis

synthetica (doctrina) s. compositio quia
procedit modo priori opposito : a principijs ad
conclusiones, a causis ad effectus, a partibus ad
totum, ab universalibus ad particularia

analytica a rebus ad res principia euoluit
synthetica a principijs per inuentis ad res explicandas
deuoluit

1. Sila, kompetencya, granice rozumu

o same-powag. filoz. wholest. stanowi. prot.
zysu zymaj. umys.

Berenger

Abelard

S. Tom. wylos. zdac. umy. na postępie do
Sundry, contra gentiles.

21 Ks. I. roz. 1. rozdz. 1. rozdz. 1. rozdz.

officium sapientis a ratione. wia. zuesq.
stowa tego w zyc. prakty. w kunszt. przemysl.
i, wity.

Nomen autem simpliciter sapientis illi
soli reservatur, cuius consideratio circa
finem universi versatur qui etiam est uni-
versitatis principium. Unde sec. Philosophia
sapientis est causas altissimas considerare.

Rekta neq. ma. ter. vel ostata, Ks. I.
19. uenay. stow. i. porozziel. a piew.
stow. i. porozziel. mechaniz. i. st. rozum.

Finis ultimus unigeny. rei est qui i.
tenditur a primo auctore v. motore
ipsius. Primum autem auctor est motor uni-
versi est intellectus.

Wys. stow. i. vel ostata. wia. jest
zest. dobr. rozum a dobr. rozum jest
prawda. Naley wiec, aby prawda byla
ostata. vel mechaniz. a miedz. rozumem.
a q. stow. - rozumem. jest cela -

Oportet ergo ultimum finem universi
esse bonum intellectum, hic autem est veritas.
Oportet igitur veritatem esse ultimum finem
totius universi et circa eam finem est consideratio
rationis principaliter sapientiam insistere.

Sta tego jini Augst. pienu. filoz. okresl.
byci wiedza praw. nie jakiegokol. lezy tej
praw. ktora jest prawda. umelt. praw.
t.j. ktora. ualer. do pienu. zasai bytu
umelne. pnuw o tej praw. jest umelt.
prawd. prawda.

A te ta sama ryman. musi i przedmiot
swy upraw. i pocienia. jej swaloz.
jaki druz. pnuw. ntu. lekarsk. budy.
i med. zaden. pody: t.j. wzwarz. praw.
miana. zasai. wzwarz. ^{swaloz} a ^{swaloz} faty jej pocienia.

Ergo autem est unum contrarium prosequi
aliud refutare, sicut medicina sanitate
operatur, egritudine vero excludit.

Unde sicut sapientis est veritatem
principalem de primo principio meditari
et de aliis differere, ita eam est falsi-
tatem contrariam impugnare

Zacno. mado. wychw. aut. w 2. rz. 19/8.

Tuter oia vero studia hominu, sapientie
studiu e perfectio, sublimis, e utilis
e puenariu

Sublimis acquam.
Nagmar. to puer me etiam. docto. do
po docto. (ad dicit. nimititane)

Ktoż inwest. rob. w mądr. A to problem!
jest przegry. młodo. study. mądr. zwin.

2 Boq. Tang puer pygmae - proetone
des pr. amittia conjugis -

Utilig, nekongrua. Is puer max. doct.
us lo kvöl. mēsmēst: ad immortalitatis
regnū.

Tronadig napravljen
 u bilog^{stano} na konjicu - vez. na donji vrh

Alle maats. jert droge: bar. ant. w
3. woz. 1. kg.

8 ante in his quæ de Deo confitemur
 duplex veritatis inq. quedam namq ver-
 sunt de deo, quæ oīm facultate humane
 rationis excedunt, ut deū esse unū
 e unū. Quedā vero sunt, ad quæ
 etiā ratio naturalis ptingere pō, sicut
 ē deū esse, deū esse unū ē alia
 hujusmodi quæ etiā philosophi demonstrative
 de deo probaverunt, Incti naturalis
 lumine rationis.

a. cokolw. daley

Sunt igit. quæda intelligibilia divinor
que hum. rationi sunt propria, quæda
vero que o^{ro} ^{vim} hum. rationis excedant

Nareu. w 4. mod. teje ks.

Duplici igit veritate divinor intelligibilia
existente, una ad qua rationis inquisitio
pertingere p^o, altera que o^e ingenia
hum. rationis excedit etc.

Bs de. mæi. redar. mædica p^odrinj. vedraj
porraj. p^odrinj. p^odrinj. - de ta p^odrinj.
mæi. vtr. Da. So. leg. f^ol. II. uny. l. 1.

Ord. 9. ks. 1.

Sapientes intentione circa duplicem
veritate divinor debere versari e
circa errores contrarios destituendos.
Ad quaz una investigatio rationis
pertingere p^o, alia vero o^em rationis
excedit industria. Dico autem duplicem
veritate divinor, n^o ex parte ipsius
Dei, qui e una e simplex veritas,
sed ex parte cognitionis nostre,
que ad divina cognoscenda diversi-
mode se habet -

Pierwsze 9 rozdz. stanowi przedmowę do całego dzieła: pierwszy rozdz. poświęcony sadaniu mądrego, quod sit officium sapientis? Na to trzeba py-
tanie odpowiedzieć S. Thom. bardzo jasno, że mądrym, sapiens, komu się nie pędzi,
ale myślenie do ustąpienia jakiejś lub wiedzy, w której się odznacza. Poprawa zaś
mądrym jest mądremu przypisaną tego tytułu nazwę, który bade konsekwentnie
przeznaczanie imię, a ponieważ konsekwentnie i cel imię na i przysługę być,
przysługę, która go powołuje do istnienia, tożsamość i Anglos. uważać za
sadanie mądrego, postanowienie się nad najwzrostem przysługę. Cel otato-
winy kardziej, węg jest w samiarze tego, który ją uprawia, ponieważ poma-
winy uprawia i przysługę mądrze imię rozum jest, otatoim celom imię
miał być doświadczenie, czyli praca. Praca więc jest otatoim
celom mądrze imię, mądrze imię praca jest mądrze imię praca.
Podobna do tego definicja Anglos. metafizyka. Sadanie mądrego praca
jest: bronić praca a walcząc przeciw fałszowi. -

Podobna to sadanie praca w proo. 8. Verita-
tem meditatibus guttas meum et labia mea
aperiebuntur impium.

Nomen autem simpliciter sapientis illi soli reservatur: cuius
consideratio circa finem universi versatur: qui aliam est universalis
principium. Unde secundum philosophiam (met. proo. 8th 21, 8) sa-
pientis est causas altissimas considerare: Finis autem ultimus unius-
cuiusque rei est, qui intenditur a primo motore vel motore ipsius.
Primus autem motor et motor universi est intellectus (ut infra osten-
datur). Oportet ergo ultimum finem universi esse bonum intellectus.
hic autem est veritas. Oportet igitur veritatem esse ultimum finem
universi: et circa ejus considerationem principaliter sa-
pientiam insistere. Et ideo ad veritatis manifestationem divina sapientia
carne induta se venisse in mundum testatur dicens: (Jo. 18) Ego in
hoc natus sum, et ad hoc veni in mundum, ut testimonium
perhibeam veritati. Sed et primam philosophiam Philosophus
determinat esse scientiam veritatis, non cuiuslibet, sed ejus veri-
tatis quae est origo omnis veritatis, scilicet quae pertinet ad ^{primum} principium
essendi omnibus: unde et sua veritas est omnis veritatis principium.
Sic enim est dispositio: verum in veritate, sicut in esse.

c. 2. Quidam autem: quae sit auctoris intentio?

Namque prohorata studium mądrego: Inter omnia vero studia homi-
num sapientiae studium est perfectius, sublimius et utilius et ja-
cundius: Perfectius quidem quia in quantum homo sapientiae studio
est se, in tantum verae beatitudinis iam aliquam partem habet. Unde
sapienter dicit: Beatus vir qui in sapientia morabitur (Eccl. 1, 22).
Sublimius autem est, quia per ipsum homo ad divinam similitudinem
praeipue accedit, quae omnia in sapientia fecit; unde quia similitudo
causa est dilectionis, sapientiae studium praecipue Deo per amicitiam
conjugit, propter quod Sap. 7. dicitur, quod sapientia est infinitus

thesaurus hominibus, quo qui usi sunt, facti sunt participes am-
bitore dei. Utilius autem est, quia per ipsam sapientiam ad immor-
talitatis regnum pervenitur. Conspicienda autem sapientiae dedu-
cet ad regnum perpetuum. Sap. 6. Furundis autem est, quia non
habet amaritudinem conversationis illius nec tedium convivatus illius,
sed laetitiam et gaudium. Sap. 8.

Thesaurus autem: nostrae intentionis est veritatem, quam fides catho-
lica profitetur, pro nostro modulo manifestare, errores eliminando
contrarios. Ponimus jednak miszkoni przeciwników, przeciwników
zabiera nie do walki, nie urnaje powagi pierwsza. ani nie mylności
Kościół, jako mahometanie n.p. i poganie, prosto głosząc do
przyrodzonego światła i obowiązek tej uciekać się trzeba: unde recur-
ritur, quae tamen in rebus divinis deficiens est.

Sap. 3. O duchu myśli, qui prout, wyznawczych o Bogu - quod in iis
quae de deo confitemur, duplex est veritatis modus

Primum autem dei illius prout, tryzacych ię Boga samego. quaedam
vera sunt de deo quae omnem facultatem humanae rationis excedunt
ut deum esse trinum et unum. Talem tajemnicę poprzedzają, nasce po-
stacie; za to imie są przysługę rozumowi ludzkiemu. Quaedam vero
sunt ad ea(?) quae etiam ratio naturalis pertingere potest, sicut
et deum esse, deum esse unum, et alia huiusmodi. quae etiam
philosophi demonstrative de deo probaverunt, ducti naturalis
lumine rationis.

It. infra. Sunt igitur quaedam intelligibilia
divinorum quae humanae rationi sunt parva,
quaedam vero quae omnino vim humanae ra-
tionis excedunt.

Donoży potem, ikaż to psychozy, że niektóre sprawy przecho-
dzą nasze miserie poznać - bo tylko wtedy nasz doborę pojmujemy,
gdy całą jej substancję (istotę) rozumujemy. Boskiej substancji
jednak rozumem objąć nie możemy.

Cum enim principium totius scientiae quasi de aliqua re
ratio percipit, ut intellectus substantiae ipsius, eo quod secundum
doctrinam philosophi demonstrationis principium est, quod quid est,
quod quod secundum modum quo substantia rei intelligitur,
aut eorum modus, quae de re illa cognoscuntur: unde si in-
tellectus humanus alius rei substantiam comprehendit, puta
lapidis vel trianguli, nullum intelligitum illius rei, facultatem
humanae rationis excedet. Quod eadem ubi in
Deum non potest accipere, nam ad substantiam ipsius ca-
piendam, intellectus humanus non potest naturalis vir-
tute pertingere, cum intellectus nostri secundum modum

do tego przy ichyżka sążnia swego.

Do trzeciej: rozum ludzki jest statek a sądy jego młyn: prawdy kłosem obkłada, młynem samemu fałszu jakimi domagamy. Nad młynem nieprzebranym i sążniami słodkimi, nawet u nienachylnych, Portyprzech. Wtedy młyn w ręce nie wzięty by, nie młazę nie przeszedł i nie przypłynął do brzozy rozumu dotateżnej prawdy.

Dobre młyny wolita opatrzeni, że nawet to młyn, które pro-
stym rozumem równaleśi można, karata młazę obija. Takie
sądy u nas Tatremi i portyprzechmi stały się.

Quia ea quae ratione investigari possunt,
convenienter fide tenenda proponuntur.

Cap. 5. Z prawdy, nieprzekłonne rozumowi, młazę być objawione, młazę
nie byliby ludzkie młazę do nich uniwersali.

Nellus enim desiderio et studio in aliquid tendit, nisi sit
i. praecognitum. Quia ergo ad altius bonum quam caperetur in
praesenti vita posuit humana fragilitas, homines per di-
versas vias ordinantur... oportuit mentem evocari
in aliquid altius, quam ratio nostra in praesenti posuit per-
tingere, et sit diceret aliquid desiderare et studio tendere
in aliquid, quod totum statum praesentis vitae excedit.

Cap. 6. Quot amentore his quae sunt fidei, non est levitatis,
quatenus supra rationem sint.

Obsta. Wszakże Kościoła stania przysłał Mahometa.

Cap. 7. Quod veritati fidei christianae non contrariatur veritas
rationis. Prawdy objęte wiary, prowadzą rozum, ale nie przesłania-
ją uśpionemu; to też nie może być młazę młazę a prawdy prowadzą.
nami radna przysłał, to przysłał i dążyć młazę do przysłał.
Quae naturaliter rationi sunt insita, verisimilia esse constat,
in tantum, ut nec ea esse falsa sit possibile cogitare: nec
quod fide tenetur, cum tam evidenter divinitus confirma-
tum sit, fas sit credere esse falsum. Quia igitur solum fa-
lum vero contrarium est, ut eorum definitionibus inspectis
manifeste apparet, impossibile est illis praecogniti quae ratio
naturaliter ignorat, praedicatam veritatem fidei contrariam
esse.

Na Kościół młazę, prowadzą autor do takiego młazę: quatenus
argumenta contra fidei documenta ponantur, hoc ex principis
primis naturae insitis per se notis non potest procedere, unde
nec demonstrationis vim habeat, sed vel sunt rationes proba-
biles vel sophisticae.

naturaliter desiderium hominis tendit, sicut ad ultimum finem. Ergo.

Sunt argumenta:

Primum per se notum oportet esse, quo omnia alia cognoscuntur.

Deus autem huiusmodi est. Ergo.

Prop. XI. Reprobatio praemissae opinionis et solutio rationum

praemissarum. Ponebat ergo tunc quidam apertissime. A. respondit tunc,

sed ad determinanda una natura praeparatam de natura Dei. Quod non

natura una est, sed ad hoc ut, in summa generis, respondeat. Unde

to delectat, sed ne obliuiscamur, respondeat ergo tunc quidam. Unde

stetur per se non habet, sed stetur quod non. Singularem res

se videmus, et hoc patet, de se tenemus, sed patet de se, longi hanc

quod non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet, sed non patet

Existencia Dei et eius essentia.

In creatis esse (existentia) differt ab es-

sentia:

1° data essentia non sequitur existentia

2° propter essentiam, quae semper est

universale, existentia habet quaedam

particularia, quibus inducitur (haec

anima, hoc corpus)

Anal. anal. post. 8, 2: prius autem

et notiora dupliciter dicuntur. Non enim

dem est natura prius et respectu ad nos

prius; neque notius simpliciter (absolutè

in se) et notius (relativè) notius. Deo au-

tem, respectu ad nos quicquid prius et no-

tius, quae (a sensu abest) longius. Sicut

autem (a sensu) remotius ino, universalis

maxime; proxima autem (sensui), singula-

rum.

Deinde autem (sensui), singula-

rum.

Deinde autem (sensui), singula-

rum.

Deinde autem (sensui), singula-

rum.

Deinde autem (sensui), singula-

rum.

Deinde autem (sensui), singula-

rum.

Deinde autem (sensui), singula-

rum.

Deinde autem (sensui), singula-

rum.

Intellectus est habitus principiorum.

1.2. q. 57. a. 2.

Quem per se nota est, se habet ut principia est percipitur statim ab intellectu.

Sapientia considerat causas altissimas s. e. circa i. q. est ultimum respectu cognitionis humane, primum vero est maxime cognoscibile nec natura

Scientia est circa i. q. est ultimum in h. v. illo genere cognoscibilium

Sapientia potest etiam dici quanta scientia, in quantum habet commune in rebus scientiis q. ex principis conclusiones demonstrat.

I. vero propria habet praeter alia scientiis q. de rebus iudicat, non solum quanta ad conclusiones, verum etiam quanta ad prima principia.

Sic ut quod dixit: hoc haec distinguit:

Eccl. 1. Non sapientia nec scientia erunt apud inferos.

Deut. 10. Haec est vestra sapientia et intellectus vestra popularis

Eccl. 1. in thesauris sapientiae, intellectus est scientiae

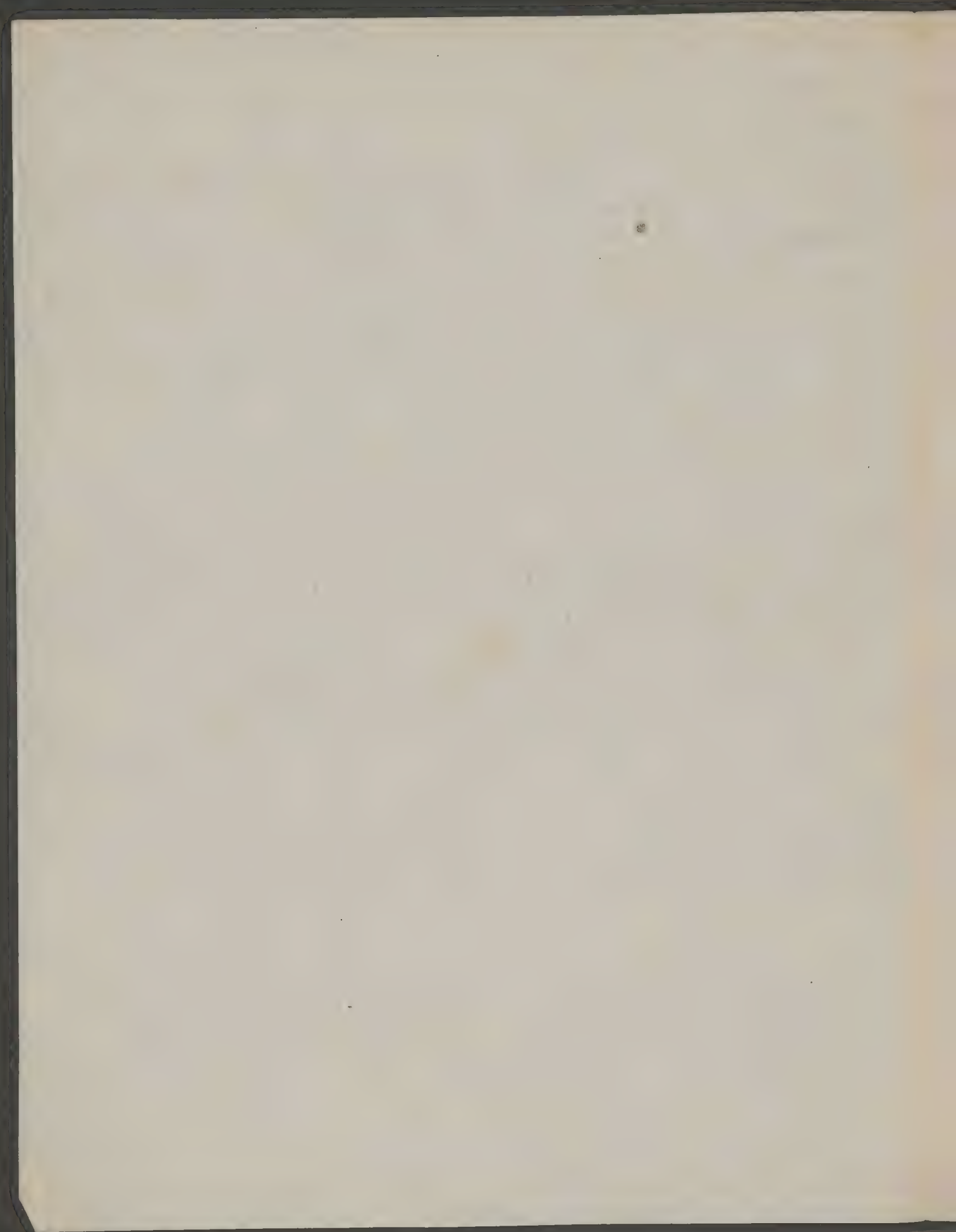
Ans est ratio recta aliquorum operum facientium ib. a. 1.

Ans est recta ratio facibilium

prudencia recta ratio agibilium ib. a. 4

Factio est actus transiens in exteriori materia - ex gr. ad. fixare

agere est actus permanens in ipso agente - ex gr. videre, velle

1129.
9. 5. 1877. 2-12

I. O celu Antonieka

Gaudii

Gaudii

Conclus:

- 1) Wola uto. zawrze choc
jakies dobro
- 2) Wola zawrze wz. do $\frac{A}{1} \S 1 (1)$ Datur aliquis vite
celu jakie: ostatu. hum. fin. ulbi.
3) $\S 1 (2)$ Defiu. fin. ult.
- 4) Szers: Askon. jest
celem ostatu. woli
- 5)
- 6) nie moze wola idzie: raz. $\frac{A}{1} \S 2 (1)$ no po homo hab.
do krtu cel. ostatu. plurim. fin. ult.
- 7) Dobra dures: nie moza $\frac{A}{2} \S 1 (1-5)$ excludue.
byc cel. ostatu. woli ludzk. om. tempor.
- 8) ani dobra dures. po zimev.
- 9) Boj jest cel. ostat. $\frac{A}{2} \S 2$. Felic. in solo in Des
- 10) Bel ten wiaze. w zyc. pny: $\frac{A}{3} \S 1 (1)$ profci. trahit. in vita
altera.
- 11) Lngiliv. dora. w m. wia.
dram wtaq:
- 12) W ten zyni mo: jest uapng:
dabr. choc miedokien.

